

สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมของ
อาไหล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565*
ECOLOGICAL SYMBOLS CONVEYING CULTURAL MEANINGS IN
LITERARY WORK OF A LAI DURING 2007 – 2022

ซุนชูเหล่ย¹ และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ²

Sun Shulei¹ and Jansuda Chaiprasert²

¹⁻²มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

¹⁻²Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

Corresponding author E-mail: 1046810797@qq.com

วันที่รับบทความ : 14 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 กุมภาพันธ์ 2568

Received 14 February 2025; Revised 20 February 2025; Accepted 22 February 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์และนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมใน 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติความเชื่อ ไฟไหม้เป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความเชื่อที่เกี่ยวกับเทพในธรรมชาติ ผีป่าผีดอย และเปิดทองเทพผู้พิทักษ์ ถังเช่าเป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความเชื่อที่

Citation:

* ซุนชูเหล่ย และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ. (2568). สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมของอาไหล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(1), 287-309.

Sun Shulei and Jansuda Chaiprasert. (2025). Ecological Symbols Conveying Cultural Meanings in Literary Work of A Lai during 2007 – 2022. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(1), 287-309.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เกี่ยวกับผีป่าผีตอ และต้นสนแห่งแม่น้ำหิมาเป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความเชื่อที่เกี่ยวกับตำนานและศาสนาพุทธ 2) มิติวิถีชีวิตทิเบตแบบดั้งเดิม ที่ดินรกร้างเป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวทิเบตจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นการค้าขายทรัพยากรธรรมชาติ และภูเขาว่างเปล่าเป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและการย้ายถิ่นของกลุ่มวัยรุ่นเพื่อประกอบอาชีพที่ตัวเมือง และ 3) มิติชาติพันธุ์ เหตุการณ์เป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตกับธรรมชาติ และฟาร์ร้องเป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า อาไหล (A Lai) ได้ใช้สัญลักษณ์ทางนิเวศเป็นกลวิธีสำคัญในการถ่ายทอดความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งยังสะท้อนถึงบทบาทของวรรณกรรมในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

คำสำคัญ: สัญลักษณ์ทางนิเวศ, ความหมายทางวัฒนธรรม, วรรณกรรมของ อาไหล (A Lai)

Abstract

This article aims to study ecological symbols that convey cultural meanings in literary work of A Lai, during 2017 to 2022. Concepts of symbols and cultural ecology are applied to analyze the studied works. Research findings are reported as a descriptive analysis.

Three aspects of ecological symbols conveying cultural meanings are found, as follows. 1) An aspect of beliefs, burning fire is the symbol referring to beliefs in gods in the nature, forest and mountain spirits, and Golden Duck, the guardian god; Cordyceps is the symbol of beliefs in forest and mountain spirits; and Pine Tree of Min River is the symbol referring to legends and Buddhism. 2) An aspect of traditional Tibetan ways of life, the deserted land is the symbol conveying the changing of traditional Tibetan ways of life, from farmers to traders of natural resources; and the deforested mountain is the symbol of developing of community tourism and migrating of youths into cities for careers. 3) An aspect of ethnicity, Matsutake is the symbols connoting the

changing relation between Tibetan ethnical groups with the nature; thunder storm is the symbol referring to natural resource conflicts between Tibetan ethnical groups with the Han tribal. From literary work studied of A Lai, it is observed that A Lai applies ecological symbols as key techniques to show complicated relationships between humans, the nature, and culture in the changing social and economic contexts. Also, the role of literature in creating awareness in balancing and sustainable living with the nature is reflected.

Keywords: Economical symbol, Cultural meaning, Literary work of A Lai

บทนำ

ในช่วงศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งรัฐบาลของหลายประเทศได้เริ่มประกาศนโยบายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ รวมถึงสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เสนอนโยบาย “การสร้างอารยธรรมเชิงนิเวศ” เป็นยุทธศาสตร์ของชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน (รัฐบาลจีน, 2015) อีกทั้งประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้กล่าวในรายงานการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคสมัยที่ 19 ว่าควรผลักดันการสร้างความสำเร็จทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และอารยธรรมเชิงนิเวศควบคู่กันไป โดยเน้นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการฟื้นฟูวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (รัฐบาลจีน, 2017) จึงทำให้วรรณกรรมเชิงนิเวศที่นำเสนอถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและวรรณกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและธรรมชาตินั้นได้เติบโตมากยิ่งขึ้นและได้กลายเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างสรรค์และศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมร่วมสมัย

จากการสำรวจเนื้อหาผลงานวรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) นักเขียนชาวจีนในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 พบว่า ผลงานวรรณกรรมของอาไหล (A Lai) มีลักษณะเนื้อหาเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะวรรณกรรมเรื่องสั้นชุด *The Cordyceps Trilogy* (ไตรภาคเห็ดหลินจือ) และ *The Epic of Ji Village* (มหากาพย์หมู่บ้านจี) ซึ่งได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชาวทิเบต ภาพความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการ

อนุรักษ์ธรรมชาติ และการปรับตัวของชาวทิเบตเพื่อให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของ นักวิชาการ จูเลียน สจ๊วต (อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน, 2551 : 102) ว่า แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัวของสังคม ซึ่งสังคมมีลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ เทคโนโลยีการผลิต โครงสร้างสังคม และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม

ในผลงานวรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) ได้ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติในการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมของชาวทิเบต ได้แก่ ความเชื่อ วิถีชีวิตทิเบตแบบดั้งเดิม และชาติพันธุ์ ตามทฤษฎีของนักวิชาการ แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์ (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2555 : 34-35) ที่ได้แบ่งสัญลักษณ์เป็น 2 ส่วน คือ ตัวหมาย (Signifier) และ ความหมาย (Signified) โดยตัวหมาย (Signifier) คือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นชัด ขณะที่ความหมาย (Signified) คือความคิดหรือความหมายที่เชื่อมโยงกับสิ่งนั้น อย่างเช่น ในนวนิยายเรื่อง *ถั่งเช่าสามตัว* ได้กล่าวถึงถั่งเช่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติเฉพาะในท้องถิ่นทิเบต แต่การตีความหมายของถั่งเช่าในตัวบทนั้นได้มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อ ซึ่งถั่งเช่าถือเป็นของขวัญที่ผีป่าผีดอยมอบให้ตามความเชื่อของชาวทิเบต ดังนั้นในการใช้สัญลักษณ์นี้ จะเป็นการเชื่อมโยงความหมายของถั่งเช่าที่มีอยู่ในโลกแห่งความจริงกับความเชื่อเรื่องผี ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันหรือรหัสที่ได้รับการยอมรับในสังคมนั้น ๆ

ทั้งนี้ จากการศึกษารวบรวมผลงานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลงานของ อาไหล (A Lai) ได้พบว่า นักวิชาการหลายท่านได้ใช้แนวคิดนิเวศเชิงวิจารณ์ในการวิเคราะห์ผลงานของ อาไหล (A Lai) อาทิ ZHOU XINGQING (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง นิเวศสำนักในผลงานของ อาไหล (A Lai) และปัญหาสมัยใหม่ของประเทศจีน LIN WENXIANG (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การวิพากษ์มนุษย์กับธรรมชาติโดยใช้แนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศ และ KONG DEHUAN (2021) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การเขียนเชิงนิเวศในผลงานของ อาไหล (A Lai) นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ใช้มุมมองและแนวคิดอื่นในการวิเคราะห์ตัวละครที่ปรากฏในผลงานของ อาไหล (A Lai) ได้แก่ YANG HUIYUAN (2023) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ภาพแทนคนชายขอบที่ปรากฏในนวนิยายของ อาไหล (A Lai) และ HAN WEI และ LIAO YUTING (2017) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง สัญลักษณ์และอุปสรรคทางวัฒนธรรมในนวนิยายเรื่อง The

Cordyceps Trilogy (ไตรภาคเห็ดหลินจือ) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาลงานของ อาไหล (A Lai) ในแง่การวิเคราะห์สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรม ยังคงเป็นพื้นที่ที่ขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์และตีความสัญญาณทางนิเวศที่ปรากฏในผลงานของ อาไหล (A Lai) เพื่อสะท้อนความหมายทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างชาวทิเบตกับธรรมชาติ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

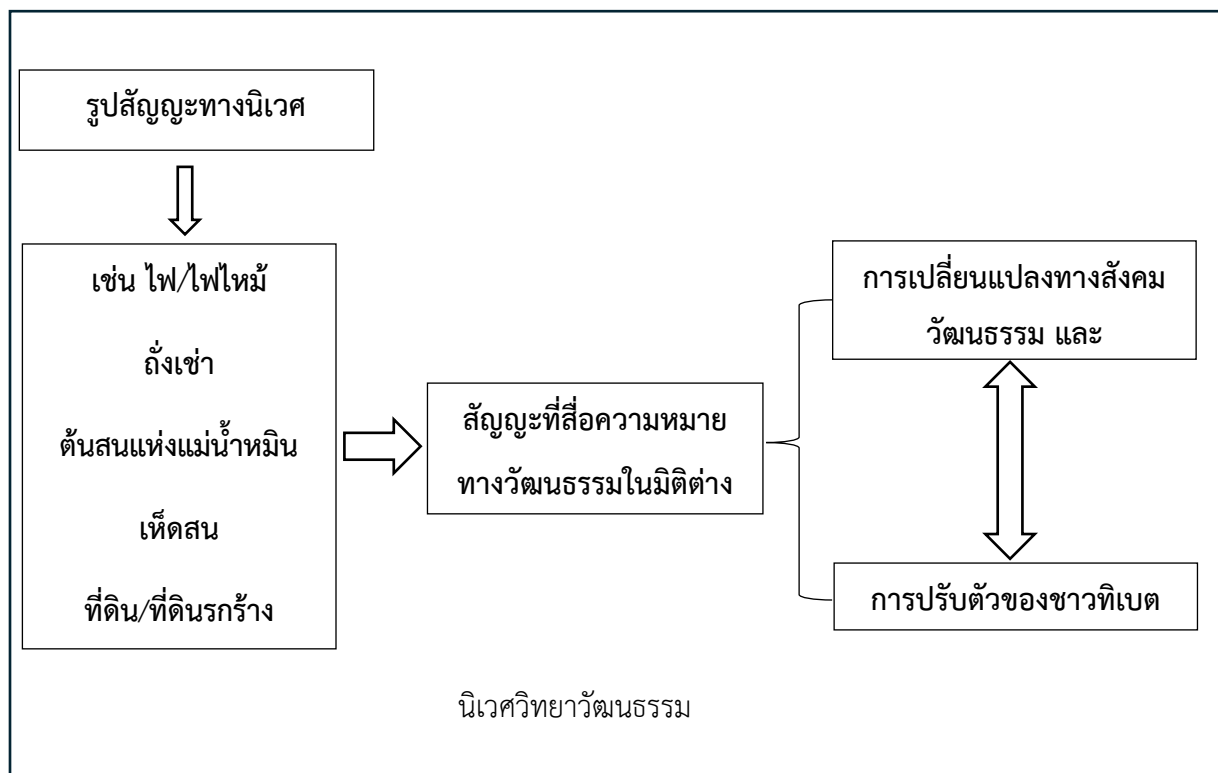
ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ซึ่งเป็นช่วงปีที่ผลงานของ อาไหล (A Lai) มีลักษณะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชาวทิเบตแบบดั้งเดิมอย่างชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาทางสังคมและการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวทิเบต ความสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจความสำคัญในการรักษาความสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติให้อยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับสัญญาณมาวิเคราะห์สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในมิติความเชื่อ มิติวิถีชีวิตของชาวทิเบตแบบดั้งเดิม และมิติชาติพันธุ์ และจะใช้แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยผ่านสัญญาณทางนิเวศ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary) โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์และนิเวศวิทยาวัฒนธรรม เพื่อนำเป็นแนวทางการศึกษา
2. ศึกษาประวัติความเป็นมา รวบรวมผลงาน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลงานของ อาไหล (A Lai)
3. คัดเลือกวรรณกรรมแนวนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของ อาไหล (A Lai) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2565 จำนวน 7 เล่มจากนวนิยายชุด ไตรภาคเห็ดหลินจือ และ มหาเทพหิมะบ้านจี้ ดังนี้

1. ไตรภาคเห็ดหลินจือ (Shan Zhen San Bu Qu)

วงเห็ดสน (Mo Gu Quan) พ.ศ. 2558 (พิมพ์ครั้งที่ 2)

ถั่งเช่าสามตัว (San Zhi Chong Cao) พ.ศ. 2559 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน (He Shang Bai Ying) พ.ศ. 2559 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

2. มหาเทพยบ้านจี้ (Ji Cun Shi Shi)

ไฟไหม้บนสวรรค์ (Tian Huo) พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

ที่ดินรกร้าง (Huang Wu) พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

ฟ้าร้องเบา (Qing Lei) พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

ภูเขาว่างเปล่า (Kong Shan) พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

4. วิเคราะห์สัญญาณทางนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในวรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565

5. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรม หมายถึง รูปสัญญาณที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่ได้รับการตีความหรือให้ความหมายของรูปสัญญาณในมิติทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมของอาไหล (A Lai) มีการใช้สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมใน 3 มิติ ได้แก่ มิติความเชื่อ มิติวิถีชีวิตที่เบบแบบดั้งเดิม และมิติชาติพันธุ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติความเชื่อ

สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติความเชื่อ หมายถึง รูปสัญญาณที่มีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติได้สื่อความหมายทางความเชื่อของชาวทิเบต พบในนวนิยาย 3 เรื่อง ได้แก่ ไฟไหม้บนสวรรค์ ถั่งเช่าสามตัว และเงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ไฟไหม้กับความเชื่อที่เกี่ยวกับเทพในธรรมชาติ ผีป่าผีตอ และเปิดทองเทพผู้พิทักษ์

ในนวนิยายเรื่อง ไฟไหม้บนสวรรค์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลาที่สำคัญ ซึ่งได้ปรากฏรูปสัญญาณ 2 อย่าง คือ ไฟกับไฟไหม้ ซึ่งได้สื่อความหมายทางความเชื่อที่เกี่ยวกับเทพต่าง ๆ ในธรรมชาติ อย่างเช่น เทพเจ้าแห่งลม ผีป่าผีตอ และเปิดทองเทพผู้พิทักษ์ ในช่วงแรกชาวทิเบตยังคงต้องดำรงชีวิตตามธรรมชาติและเผาป่าเพื่อฟื้นฟูผืนดินให้เหมาะสมต่อการ

เพาะปลูกในปีต่อมาตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวทิเบต ตัวละครหมอผี ดอร์เจจึงถือเป็นตัวแทนในการนำพิธีการเผาป่าและการบูชาผีต่าง ๆ ในธรรมชาติ ดังนั้น ไฟในที่นี่จึงเป็นไฟที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวละครและเป็นไฟที่สามารถควบคุมโดยมนุษย์ได้ ดังตอนหนึ่งได้กล่าวถึงชาวทิเบตยังคงใช้วิธีการเผาป่าในการฟื้นฟูผืนดินให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก โดยให้ตัวละครหมอผี ดอร์เจ ทำหน้าที่ในการประกอบพิธีบูชาผีฟ้าและพิธีการเผาป่า ดังความว่า

ดอร์เจร้องเรียกเทพเจ้าแห่งไฟและเทพเจ้าแห่งลมและเรียกชื่อของผีป่าผีดอย เขายังเรียกหาเบ็ดทองคู่หนึ่งที่สถิตอยู่ในทะเลสาบเส้ไม่ชั่ว เขารู้ว่าเทพเหล่านั้นได้ยินคำขอร้องของเขา...เขาคิดในใจว่า

“ทุกคนบอกว่าเป็นยุคใหม่แล้ว ยุคใหม่ได้ต้อนรับพระเจ้าองค์ใหม่ พระเจ้าองค์ใหม่สอนให้เราไปประชุม สอนให้เราอ่านหนังสือพิมพ์ แต่ข้าเชื่อว่าพระเจ้าที่ปกปักรักษาหมู่บ้านจีไม่เคยจากไป พวกท่านเห็นว่า เนินหญ้าที่เลี้ยงสัตว์นั้นเต็มไปด้วยพุ่มไม้ที่เจริญงอกงามจนเกินควบคุม พวกท่านรู้ว่าถึงเวลาที่เราจะต้องจุดไฟเผาพุ่มไม้ให้หมดไปแล้ว”

(ไฟไหม้บนสวรรค์, 2561ก : 4)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เทพเจ้าแห่งไฟเป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจที่มีบทบาทสำคัญในการชำระล้างสิ่งไม่พึงประสงค์และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์บนผืนดิน ในขณะเดียวกัน เทพเจ้าแห่งลม ได้เชื่อมโยงกับบทบาทในการกระพือเปลวไฟให้ลุกโชน ซึ่งเสริมสร้างพลังของไฟให้ทำหน้าที่ฟื้นฟูธรรมชาติ ผีป่าผีดอยถือเป็นเจ้าของพื้นที่และผู้พิทักษ์ผืนป่าที่คอยสนับสนุนให้ชาวทิเบตสามารถใช้ไฟเพื่อการเกษตรตามวิถีแบบดั้งเดิมอย่างสมดุล ส่วนเบ็ดทองถือเป็นสัญลักษณ์ของเทพผู้พิทักษ์ที่สถิตอยู่ในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ทะเลสาบเส้ไม่ชั่ว โดยมีหน้าที่สร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ดังนั้น ไฟที่เกิดจากการประกอบพิธีกรรมของหมอผี ดอร์เจ จึงไม่เพียงเป็นไฟแห่งการทำลายล้าง แต่แสดงถึงวัฏจักรแห่งการฟื้นฟูธรรมชาติ ซึ่งผสานเข้ากับความเชื่อของชาวทิเบตที่มีต่อเทพเจ้าและผีในธรรมชาติ ไฟจึงถือเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงการฟื้นคืนชีวิตของผืนดินในการเพาะปลูกของชาวทิเบตและถือเป็นแหล่งที่มาของความอุดมสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตที่ผีฟ้าและผีป่าผีดอยมอบให้กับชาวทิเบต

ต่อมาเนื้อหาในช่วงที่ 2 กล่าวถึง เมื่อการปฏิวัติเข้ามา ชาวบ้านต่างทิ้งนาเพื่อไปพัฒนาประเทศแม้กระทั่งต้องโค่นต้นไม้และทำลายที่อยู่อาศัยของเบ็ดทองเทพผู้พิทักษ์ จึงก่อให้เกิด

ความแห้งแล้งและเกิดเป็นไฟไหม้อย่างรุนแรงที่คุกคามความปลอดภัยในชีวิตของชาวบ้าน ดังความว่า

“หมู่บ้านจืจบสิ้นแล้ว ใครเคยเห็นไฟไหม้ที่ลุกขึ้นมาแล้ว
ดับลงไม่ได้ละ เมื่อก่อนก็เคยเกิดไฟไหม้ แต่เราดับได้หมด”

(ไฟไหม้บนสวรรค์, 2561ก, น. 102)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในช่วงที่ 2 ไฟไหม้กลายเป็นสัญญาณที่สำคัญในการสื่อถึงการทำลายล้างและผลกระทบจากการกระทำของชาวทิเบตที่เกินกว่าควบคุมในอดีตไฟเคยเป็นเครื่องมือที่อยู่ในความควบคุมของชาวทิเบตสำหรับการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม โดยได้รับการสนับสนุนจากฝัป่าผิ่ดอยและเปิดทองเทพผู้พิทักษ์ แต่เมื่อการปฏิบัติและการพัฒนาประเทศเกิดขึ้น “ไฟแห่งการการปฏิบัติ” ได้ผลักดันให้ชาวบ้านละทิ้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเพื่อเข้าร่วมการพัฒนาประเทศจนเกิดไฟไหม้ป่าที่ลุกลามรุนแรง ในขณะที่รัฐบาลกลับให้ความสำคัญกับการสร้างชาติมากกว่าการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและการช่วยเหลือชาวบ้านจากภัยพิบัติ ดังนั้น ไฟไหม้ในที่นี่จึงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงการทำลายล้างทั้งในเชิงสภาพแวดล้อมธรรมชาติและความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งชาวทิเบตไม่เพียงแต่สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิต แต่ยังคงเผชิญกับการสูญเสียความเชื่อแบบดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับเทพในธรรมชาติ อย่างเช่น ฝัป่าผิ่ดอยและเปิดทองเทพผู้พิทักษ์ การสูญเสียเหล่านี้จึงแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับกระบวนการปฏิบัติและการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.2 ถัดจากเชื่อที่เกี่ยวกับฝัป่าผิ่ดอย

ในนวนิยายเรื่อง ถังเช่าสามตัว ได้กล่าวถึงชาวทิเบตได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในการหาเลี้ยงชีพตามนโยบายของภาครัฐ ซึ่งรัฐบาลได้เข้ามาควบคุมและกำหนดระเบียบและเวลาการเก็บถังเช่าอย่างเข้มงวด แต่ชาวทิเบตยังคงรักษาความเชื่อเกี่ยวกับฝัป่าผิ่ดอย ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวทิเบต ก่อนที่จะออกไปเก็บถังเช่า พวกเขาจึงต้องขออนุญาตจากฝัป่าผิ่ดอยก่อน การกระทำนี้ถือเป็นการปฏิบัติตามความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวทิเบตที่ได้สืบทอดต่อกันมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ถึงฤดูกาลการเก็บถังเช่าอีกแล้ว รัฐบาลได้จัดพื้นที่ให้กับ
ชาวบ้านและกำหนดเวลาในการขุดถังเช่าโดยแบ่งชาวบ้านเป็นหลาย
กลุ่ม...แต่แม่บอกว่า ถ้ายังไม่ได้ทำพิธีการบูชาฝัป่าผิ่ดอย ก็ไม่มีใครขึ้น

ไปขุดถ้ำเข้าได้หรอก เพราะท่านมีดวงตานับพันคู่คอยจ้องมองพวกเราอยู่

(ถั่งเช่าสามตัว, 2559ก : 44)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ถั่งเช่าถือเป็นสัญลักษณ์ในพื้นที่ที่เบตที่มี ความเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติ ความเชื่อ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยถั่งเช่าไม่ใช่แค่ ทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวทิเบตใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเป็นแหล่งทำมาหากินเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีป่าผีดอยอย่างเคร่งครัด ซึ่งถือเป็นเทพผู้พิทักษ์ธรรมชาติที่ชาวทิเบตเคารพนับถือ ดังนั้นถั่งเช่าในที่นี่จึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความ หมายถึงแหล่งทำมาหากินของชาวทิเบตและถือเป็นสมบัติที่ผีป่าผีดอยมอบให้กับชาวทิเบต ในการหาเลี้ยงชีพ

ต่อมาเนื้อหาในช่วงที่ 2 กล่าวถึง ด้วยการพัฒนาของเศรษฐกิจและกระแสบริโภคนิยมที่ เข้ามาถึงหมู่บ้าน ได้ส่งผลให้การค้าขายถั่งเช่ากลายเป็นกิจกรรมที่แสวงหาผลประโยชน์จากหลาย กลุ่มคน ตั้งแต่พระลามะ เจ้าหน้าที่รัฐ ไปจนถึงชาวบ้านทั่วไป ซึ่งทุกกลุ่มต่างถูกครอบงำด้วย ความโลภและความต้องการผลประโยชน์ส่วนตัว ดังเห็นได้จากพระลามะ ซึ่งควรเป็นผู้ที่มีความ เมตตาและปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา กลับใช้ความเชื่อในศาสนามาเรียกร้องถั่งเช่าจากชาวบ้านเพื่อ ประโยชน์ส่วนตน ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐในท้องถิ่นก็แสวงหาผลประโยชน์จากถั่งเช่าผ่านการคอร์รัปชัน เพื่อยกระดับสถานะทางสังคมของตนเอง ดังตัวอย่างการเรียกเก็บถั่งเช่าของพระลามะ จากชาวบ้านตอนหนึ่งว่า

พระลามะกล่าวว่า “ในฤดูกาลเก็บถั่งเช่า ทุกคนจะไปขอสมบัติกับ ผีป่าผีดอย และท่านไม่ได้ลงโทษพวกเธอ ก็เพราะพวกเราทำพิธีขอพร แทนพวกคุณ”

(ถั่งเช่าสามตัว, 2559ก : 40)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่ 2 ถั่งเช่าเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงการ เปลี่ยนแปลงจากการเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อ ในผีป่าผีดอยและความศรัทธาในศาสนาพุทธ ไปสู่การเป็นสินค้าทางเศรษฐกิจที่ใช้ในการ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ โดยถั่งเช่ากลายเป็นเครื่องมือในการเพิ่มความมั่งคั่งและสถานะทาง สังคมของผู้คนในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงความเสื่อมสลายของความเชื่อ ในผีป่าผีดอยและความศรัทธาทางศาสนาพุทธ ซึ่งในอดีตพระลามะควรจะเป็นผู้นำทางศาสนา ในการประกอบพิธีการบูชาผีป่าผีดอย กลับถูกครอบงำด้วยความโลภและการแสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตัว จึงแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมทิเบตจากการเคารพธรรมชาติ

และการยึดมั่นในความเชื่อทางศาสนา มาเป็นการมองทรัพยากรธรรมชาติและศาสนาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทางวัตถุและการยกระดับสถานะทางสังคม ดังนั้นถึงเข้าในที่นี้จึงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนเป็นสินค้าแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในการยกระดับสถานะทางสังคมและความเสื่อมสลายทางความเชื่อผีป่าผีดอยและความศรัทธาในศาสนาพุทธ

1.3 ต้นสนแห่งแม่น้ำหมินกับความเชื่อที่เกี่ยวกับตำนานและศาสนาพุทธ

ในนวนิยายเรื่อง *เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน* ได้สะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงแรกเป็นยุคที่ชาวทิเบตเริ่มต้นพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งต้นสนแห่งแม่น้ำหมินได้รับยกย่องให้เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงกับตำนานทางพุทธศาสนาอันสืบทอดมาอย่างยาวนาน ต้นสนดังกล่าวได้รับการเคารพนับถือจากชาวบ้านในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเช่น ไหว้บูชาต้นสนศักดิ์สิทธิ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชาวบ้านในหมู่บ้านจะมารวบรวมใบไม้ของต้นสนเหล่านี้
เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องหอมในการบูชาพระพุทธรูปเจ้า

(เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน, 2559ข : 22)

ขุนผู้อำนวยการตำบลลงปูพูดว่า “สถานที่ท่องเที่ยวบน
เส้นทางแสวงบุญควรจะมีบรรยากาศทางศาสนาอย่างเข้มข้น
มิฉะนั้นเมื่อมีนักท่องเที่ยวมา เช่น ไหว้บูชาต้นสนเหล่านี้ พวกเขา
จะถ่ายรูปได้ยังไงล่ะ”

(เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน, 2559ข : 127)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในช่วงแรกของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ต้นสนแห่งแม่น้ำหมินได้กลายเป็นสัญญาณที่สะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนาพุทธและบทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งต้นสนแห่งแม่น้ำหมินไม่เพียงถูกมองว่าเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังเหนือธรรมชาติและเชื่อมโยงกับตำนานที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน แต่ยังถูกเปลี่ยนบทบาทให้กลายเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่ใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การเปลี่ยนแปลงบทบาทดังกล่าวจึงสื่อให้เห็นถึงการเลือนหายของความเชื่อแบบดั้งเดิมที่เคยได้รับการสืบทอดและการปรับเปลี่ยนคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของต้นสนไปสู่การเป็น “จุดขาย

ทางการท่องเที่ยว” ที่ตอบสนองต่อกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่นจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติของศาสนาพุทธในชุมชนชาวทิเบตและในฐานะเครื่องมือเชิงเศรษฐกิจที่สะท้อนบทบาทใหม่ของศาสนาในบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยว

ต่อมาเนื้อหาในช่วงที่ 2 กล่าวถึง เมื่อต้นสนศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นจุดขายในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้สำเร็จ หน่วยงานภาครัฐจึงส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยการสร้างวัดไปหยุนที่เชื่อมโยงกับต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาบูชาต้นสนและพระพุทธรูป ด้วยการจัดการที่ไม่เหมาะสมและการใช้ประโยชน์จากต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่นโดยขาดการอนุรักษ์ จึงทำให้ต้นสนเริ่มเสื่อมสภาพและในที่สุดก็ล้มตายลง หน่วยงานภาครัฐจึงหันไปพัฒนาโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่ในพื้นที่เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม้อย่างงือตะกร้าไปเก็บใบไม้ที่ร่วงหล่น แต่ต้นไม้กลับสูญเสียชีวิตชีวา ใบไม้ร่วงลงน้อยลงเรื่อยๆ ยังมีคนมาผูกถุงสารอาหารให้กิ่งไม้ที่ยังไม่ตาย แต่ฝาบปิดคอนกรีตที่ทำให้ต้นไม้ได้รับความเสียหายมากที่สุดยังคงไม่ได้เปิดออก อิทธิพลของวัดไปหยุนเริ่มมีมากขึ้น ก่อนหน้านี้นักท่องเที่ยวจะหยุดพักที่จุดชมวิวด้านสน แต่เมื่อต้นสนตายไป นักท่องเที่ยวก็ไม่แวะมาเที่ยวที่หมู่บ้านแห่งนี้อีก

(เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิ่น, 2559ข : 162)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์ ดังเห็นได้จากการตายของต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่น ดังนั้นในช่วงที่ 2 ต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่นจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างการรักษาความเชื่อแบบดั้งเดิมกับการพัฒนาสมัยใหม่อย่างเด่นชัด โดยต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่นถือเป็นตัวแทนของความเชื่อแบบดั้งเดิมที่ได้ถูกคุกคามและถูกกัดกร่อนจากกระแสวัฒนธรรมใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ต้นสนแห่งแม่น้ำหมิ่นจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความเสื่อมโทรมของตำนานและการเสื่อมถอยทางศาสนาพุทธที่ชาวทิเบตนับถือต่อกันมา

2. สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติวิถีชีวิตทิเบตแบบดั้งเดิม

สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติวิถีชีวิตทิเบตแบบดั้งเดิม หมายถึง รูปสัญลักษณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติได้สื่อความหมายถึงวิถีชีวิตของชาวทิเบตแบบดั้งเดิม พบในนวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ ที่ดินรกร้าง และ ภูเขาว่างเปล่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ที่ดินรกร้าง: การประกอบอาชีพเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นการค้าขาย ทรัพยากรธรรมชาติ

ในนวนิยายเรื่อง ที่ดินรกร้าง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลาที่สำคัญ ซึ่งได้ปรากฏรูปสัญลักษณ์ 2 อย่าง คือ ที่ดินกับที่ดินรกร้าง ซึ่งได้มีความเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวทิเบต ในช่วงแรกหลังจากหมู่บ้านจีได้ประสบภัยจากไฟไหม้ป่าอย่างรุนแรง การตัดต้นไม้ทำลายป่ารอบหมู่บ้านนั้น ทำให้เกิดน้ำท่วมและดินโคลนถล่มอีก ซึ่งได้ทำลายพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านและทำให้ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จึงส่งผลให้ผลผลิตลดลงและไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ตัวละครหัวหน้ากลุ่มซอโป จึงขอความช่วยเหลือจากตัวละคร หลินทัวจื่อ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรและเคन्दำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคสาขาของหมู่บ้านในเมื่อก่อน เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ชาวบ้านทนไม่ไหวแล้ว พวกเขอยากกินข้าวที่ปลูกจาก
ที่ดินของตนเอง แต่ดินโคลนถล่มได้ทำลายพื้นที่ทำกินของ
เกษตรกร จึงทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านจีจึงต้องกินข้าวที่ได้รับการ
ช่วยเหลือจากรัฐบาล

(ที่ดินรกร้าง, 2561ข : 156)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ภัยดินโคลนถล่มที่เกิดจากการทำลายป่าและการแสวงหาผลประโยชน์จากธรรมชาติโดยไม่คำนึงถึงการรักษา ได้ทำลายที่ดินซึ่งเคยเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ ความพอเพียง และแหล่งทำมาหากินการเกษตรของชาวทิเบตให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความเสียสมดุลในระบบนิเวศ และชาวทิเบตต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกเพื่อความอยู่รอด ดังนั้นที่ดินในที่นี้จึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายสัญลักษณ์จากความมั่นคงและการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงในอดีตสู่ความสูญเสียทั้งในแง่ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอันเป็นผลมาจากภัยพิบัติและการพัฒนาที่ขาดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ต่อมาเนื้อหาในช่วงที่ 2 กล่าวถึง ภายใต้อิทธิพลจากนโยบายของรัฐและการพัฒนาเศรษฐกิจตลาด ชาวบ้านที่เคยเผชิญภัยพิบัติโคลนถล่มและความยากจน ได้หันมาทำการค้าขายต้นไม้และทรัพยากรธรรมชาติแทนการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่สูงขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ครอบครัวบอกเขาด้วยความอดทนว่า พวกผู้ชายชายไม้ พวกผู้หญิงและเด็ก ๆ ขึ้นเขาไปเก็บเห็ด สามารถซื้อข้าวและแบ่งได้มากกว่าที่ปลูกในนา ที่สำคัญเราไม่ต้องเก็บเกี่ยวและไม่ต้องแบกไปที่โรงงานให้ยุ่งยาก ซื้อมาแล้วต้มกินก็ได้แล้ว เขาฟังแล้วส่ายหัวและพูดว่า “ขานาไม่ทำนา ไม่เก็บเกี่ยว ทำให้ที่ดินรกร้างไปเปล่า ๆ พวกเธอจะบ้ากันไปแล้ว”

(ที่ดินรกร้าง, 2561ข : 192)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่ 2 ที่ดินรกร้างกลายเป็นสัญญาณที่สื่อให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของที่ดินและระบบนิเวศ อันเป็นผลจากการตัดไม้ทำลายป่าและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดสมดุล ในอดีต ที่ดินถือเป็นสัญญาณของความอุดมสมบูรณ์ ความมั่นคงและดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวทิเบตที่พึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปด้วยผลกระทบจากนโยบายและการพัฒนาเศรษฐกิจตลาด ที่ดินได้ถูกละเลยจนกลายเป็นที่ดินรกร้าง ซึ่งสะท้อนถึงการสูญเสียทั้งในแง่ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ดังนั้นที่ดินรกร้างในที่นี้จึงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมโทรมจากวิถีชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติสู่การพึ่งพาทรัพยากรอย่างขาดความยั่งยืน

2.2 ภูเขาว่างเปล่า: การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและการย้ายถิ่นออกจากหมู่บ้าน

ในนวนิยายเรื่อง ภูเขาว่างเปล่า ได้ปรากฏรูปสัญญาณภูเขากับภูเขาว่างเปล่า ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวทิเบตในหมู่บ้านจิ โดยสามารถแบ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ออกเป็น 2 ระยะ ในช่วงแรก รูปสัญญาณภูเขามีความหมายเชิงบวกที่แสดงถึงความมั่นคง ความเชื่อแบบดั้งเดิม และวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ ภูเขารอบหมู่บ้านในยุคแรกเป็นพื้นที่ที่ชาวทิเบตดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น การทำเกษตรกรรม เพื่อยังชีพและการฟื้นฟูสถานที่ศักดิ์สิทธิ์บนดอย ดังตอนหนึ่งที่ตัวละคร ผู้ใหญ่บ้าน ลากาเจอร์ซียังพยายามฟื้นฟูป่าไม้อยู่รอบทะเลสาบเสโม่ซัวที่เปิดทองเทพผู้พิทักษ์สถิตอยู่ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับธรรมชาติและ การให้เกียรติภูเขาในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งภูเขาถูกมองว่าเป็นแหล่งที่มาของชีวิตและความมั่นคงของชุมชน ทุกคนจึงมีความผูกพันกับภูเขาทั้งในเชิงจิตใจและวิถีชีวิต ตัวอย่างเช่น กลุ่มวัยรุ่นต่างพากันไปหาเลี้ยงชีพที่ตัวเมือง แต่กลุ่มรุ่นเก่ายังช่วยกันฟื้นฟูป่าไม้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หัวหน้ากลุ่ม ขอปอบอกหนุ่มในหมู่บ้านว่า “ลากา เจอร์ซีจะปลูกป่าให้ทะเลสาบเสโม่ซัวในอดีตกลับมาอีกครั้งนะ”

หนุ่มถามว่า “มีค่าแรงไหมละ”

ขอตอบว่า “การปกป้องภูเขาของพวกเราเอง จะมีค่าแรง
ได้ยังไงหะ”

หนุ่มตอบว่า “คุณลุง ตอนนี้หมู่บ้านกำลังจะสร้างเขื่อนนะ
คนที่ไปช่วยงานจะได้เงินเยอะนะ”

(ภูเขาว่างเปล่า, 2561ง : 152)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในช่วงแรก ภูเขาเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอย่างมั่นคงและความเชื่อแบบดั้งเดิมที่เชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องเปิดทองเทพผู้พิทักษ์ ซึ่งชาวทิเบตรุ่นเก่ายังคงมุ่งมั่นที่จะปกป้องรักษาและให้ความเคารพต่อภูเขา อันเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมและบ้านเกิดของตนเอง ดังนั้น ภูเขาในที่นี้จึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความมั่นคงทางวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและเป็นความผูกพันระหว่างชาวทิเบตกับธรรมชาติ

ต่อมาเนื้อหาในช่วงที่ 2 กล่าวถึง หมู่บ้านได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักวิจัยจำนวนมากที่สนใจมาเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวทิเบต ดังตอนหนึ่งที่ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านได้ร่วมกันจัดพิธีห่มห่อด้วยปากฟ้า (เทียนจาง) บนยอดดอยตามความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวทิเบต ซึ่งในอดีตนั้น พิธีนี้ห้ามผู้หญิงเข้าร่วมและนักท่องเที่ยวก็ไม่สามารถเข้ามาถ่ายรูปได้ แต่ในปัจจุบัน พิธีดังกล่าวได้กลายเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวที่เปิดให้ผู้คนเข้ามาชมได้ อีกทั้งรัฐบาลต้องการสร้างเขื่อนเพื่อพัฒนาแหล่งพลังงานน้ำและจำเป็นต้องให้ชาวบ้านย้ายออกจากหมู่บ้าน ชาวบ้านต่างเร่งจ้างช่างฝีมือเพื่อสร้างบ้านใหม่โดยหวังจะได้รับค่าชดเชยจากรัฐบาล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลากา เจอร์ซียกกล่าวว่า “ห้ามถ่ายรูป ขนาดให้ผู้หญิงมา ก็
ถือเป็นการล่วงละเมิดละนะ” พระลามะอื่นก็พยายามห้ามเช่นกัน
แต่ก็ไม่เป็นผล

ลากา เจอร์ซีคิดในใจว่า “ภูเขาว่างเปล่านี่กลับกลายเป็น
จุดขายการท่องเที่ยวสำคัญไปแล้ว เราควรดีใจหรือว่ายังไงนะ”

(ภูเขาว่างเปล่า, 2561ง : 134)

ในทุกคำคืนที่บาร์ ชาวบ้านก็มาคำนวณจำนวนเงินที่พวกเขาจะได้รับเมื่อเขื่อนสร้างเรียบร้อยแล้ว บ้านเรือน คอกหมู คอกวัว

ที่ดิน และต้นไม้ ถูกนำมาคำนวณจำนวนเงินที่รัฐบาลต้องชดเชยให้...ด้วย
เหตุนี้ โครงการปลูกต้นไม้ของลากา เฮอร์ซีย์ จึงไม่สามารถเริ่มได้ตาม
กำหนด

(ภูเขาว่างเปล่า, 2561ง : 158-159)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในช่วงที่ 2 ภูเขาว่างเปล่ากลายเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านภายใต้กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและความสูญเสียทางความเชื่อและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยี และการสร้างเขื่อนในพื้นที่ของหมู่บ้าน ซึ่งภูเขาเคยเป็นแหล่งทรัพยากรและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวทิเบต กลักลับกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ ดังเห็นได้จากการจัดพิธีหม้อห่อด้วยฟากฟ้า ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ แต่กลับกลายเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในพื้นที่หมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องย้ายออกจากพื้นที่ภูเขา อันเป็นบ้านเกิดของพวกเขา ชาวบ้านเริ่มหันไปใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสร้างบ้านใหม่โดยหวังจะได้รับค่าชดเชยจากรัฐบาล ภูเขาว่างเปล่าจึงเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายถึงการสูญเสียวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม

3. สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติชาติพันธุ์

สัญลักษณ์ทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติชาติพันธุ์ หมายถึง รูปสัญลักษณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติได้สื่อความหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตกับธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น พบในนวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ วงเห็ดสน และ ฟาร์ร้องเบา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 เห็ดสนกับวิกฤตความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตท่ามกลางกระแสเศรษฐกิจตลาด

ในนวนิยายเรื่อง วงเห็ดสน เห็ดสนถูกนำเสนอเป็นรูปสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงทรัพยากรธรรมชาติอันทรงคุณค่า ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการประทังชีวิตของชาวทิเบตในช่วงเวลาของความอดอยาก เห็ดสนถือเป็นของขวัญจากธรรมชาติที่ช่วยบรรเทาความทุกข์ยากและยังเป็นสิ่งที่ชาวทิเบตยึดถือและให้ความสำคัญในฐานะทรัพยากรที่ช่วยเกื้อกูลกันในยามวิกฤต ตัวละคร อามาซือจง ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญในการค้นหาเห็ดสน ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของทรัพยากรเห็ดสนในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการช่วยเหลือชีวิตครอบครัวของตนเองและเพื่อนบ้านในช่วงเวลาที่ยากลำบาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในวันนั้น หลังจากรดน้ำเสร็จ เธอคุกเข่าลงบนเนินเขาอย่าง
นุ่มนวล และเก็บเห็ดที่เพิ่งโผล่พ้นพื้นดินที่ละดอกด้วยความระมัดระวัง...

เธอมองดูผืนดินที่อุดมไปด้วยน้ำ ซึ่งกำลังมอบผลผลิตให้เธออย่างต่อเนื่อง พร้อมกับรู้สึกขอบคุณอย่างสุดซึ้ง ในตอนกลางคืน เธอให้ลูกชายช่วยนำเห็ดสนไปวางไว้ที่หน้าประตูบ้านของชาวบ้านแต่ละคนอย่างเงียบ ๆ ซึ่งในเวลานั้นชาวบ้านต่างพูดว่าเธอเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเลี้ยงเห็ดสน

(วงเห็ดสน, 2558 : 56-57)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เห็ดสนถือเป็นของขวัญจากธรรมชาติที่ได้ช่วยบรรเทาความอดอยากและเป็นสิ่งที่ชาวทิเบตให้ความสำคัญในฐานะทรัพยากรที่ช่วยเหลือกันในยามวิกฤต จึงสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่พึ่งพาอาศัยกันและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตที่ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกันในสังคมทิเบต อีกทั้งการเจริญเติบโตของวงเห็ดสนอย่างต่อเนื่องนั้น ไม่เพียงแต่สื่อให้เห็นถึงระบบหมุนเวียนทางนิเวศที่สมบูรณ์แบบในวงเห็ดเอง อีกทั้งสื่อให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตดำรงอยู่อย่างยั่งยืนกันในสังคมทิเบต ดังนั้น เห็ดสนจึงเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและการรู้จักช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกันในกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตเอง

ต่อมาเมื่อกระแสเศรษฐกิจตลาดและเทคโนโลยีสมัยใหม่เริ่มเข้ามามีบทบาทในชุมชนทิเบต เห็ดสนก็เริ่มมีบทบาทใหม่ที่สะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ดั้งเดิมกับการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ตัวละครแคนยา ถือเป็นตัวแทนของนักธุรกิจสมัยใหม่ ได้นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการปลูกเห็ดสนเพื่อเร่งการผลิตและตอบสนองความต้องการของตลาด ส่งผลให้วงเห็ดถูกทำลายและทรัพยากรเห็ดสนลดลงอย่างรุนแรง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในปี 2016 แคนยาวางแผนจะให้วงเห็ดของซื้อจมาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการการเพาะเลี้ยงเห็ดสนและพัฒนาพันธุ์ในระบบควบคุม เมื่อเทคนิคพร้อมแล้ว ก็จะผลิตออกมาจำนวนมากออกตลาดและด้วยวิธีนี้ แคนยาก็จะมีเงินทุนจำนวนมากไปลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ

(วงเห็ดสน, 2558 : 110)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เหตุการณ์กลายเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ โดยความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นจากความโลภในการแสวงหาผลประโยชน์จากเหตุนองของชาวบ้านบางกลุ่ม ความเร่งรีบในการขุดเหตุนองโดยไม่รอให้โตเต็มที่สะท้อนถึงการสูญเสียความเคารพและการใช้ทรัพยากรอย่างไม่สมดุล อีกทั้งการกระทำของตัวละคร แดนยา ยังเป็นตัวแทนของการนำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาแทนที่ระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบดั้งเดิม เหตุการณ์ในที่นี้จึงกลายเป็นตัวแทนของความเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรและอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ การหายไปของวงเหตุนองในตอนสุดท้ายนั้น สะท้อนถึงการสูญเสียวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่เคยเกื้อกูลกัน ดังนั้น เหตุการณ์ในที่นี้จึงไม่เพียงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงทรัพยากรธรรมชาติ แต่ยังเป็นสัญญาณของความขัดแย้งระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบต

3.2 ฟาร์องกับความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

ในนวนิยายเรื่อง ฟาร์องเบา ได้กล่าวถึงในช่วงเริ่มต้นของการปฏิรูปและการเปิดประเทศ ฟาร์องถือเป็นสัญญาณที่สื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบต การที่รัฐบาลจีนอนุญาตให้ซื้อขายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ได้อย่างเสรี ทำให้วิถีชีวิตที่มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางพุทธศาสนาและการอนุรักษ์ธรรมชาติถูกทำลาย ชาวบ้านจึงหันมาให้ความสำคัญกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยละเลยค่านิยมแบบดั้งเดิมที่เคารพในธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในอดีต ชาวบ้านต่างไม่พอใจกับการตัดไม้ทำลายป่าอย่างกว้างขวางของโรงเลื่อยไม้ บัดนี้กลับกลายเป็นคนตัดไม้ที่มีทักษะเชี่ยวชาญ เพราะการตัดไม้หนึ่งลูกบาศก์สามารถทำรายได้หลายสิบล้าน...การที่จะคาดหวังให้พวกเขายึดมั่นในธรรมเนียมปฏิบัติของบรรพบุรุษที่เคารพชีวิตทุกชีวิตรวมถึงต้นไม้ ดูเหมือนจะไม่สามารถนำมาใช้ได้อีกต่อไป...ลากาเจอร์ซีห์หลับตาลง รวบรวมได้ว่ายินเสียงฟาร์องที่ตั้งมาจากหุบเขา เมื่อเขาลืมตาขึ้นอีกครั้ง ก็พบว่าทุกสิ่งทุกอย่างกลับมาเหมือนเดิมไม่ได้อีกแล้ว

(ฟาร์องเบา, 2561ค : 25-26)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบต โดยเฉพาะในด้านการ

ประกอบอาชีพการค้าขายต้นไม้ ซึ่งนำไปสู่การละเลยหลักการอนุรักษ์ธรรมชาติที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและความเชื่อดั้งเดิม ฟาร์มจึงเป็นเสียงที่ดังและน่าหวาดกลัว จึงกลายเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงเสียงแห่งการทำลายล้างธรรมชาติที่มาจากมือของชาวทิเบตเอง ชาวบ้านที่เคยปกป้องธรรมชาติกลับกลายมาเป็นผู้ทำลายธรรมชาติเพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ค่านิยมและวิถีชีวิตของชาวทิเบตแบบดั้งเดิมที่เน้นความเมตตาและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุลนั้นถูกบั่นทอนลง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล ฟาร์มจึงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงการสูญเสียอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ทิเบตที่ยึดมั่นในหลักการ ความเมตตาและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ

ต่อมาภายใต้กระแสการคั่นหาผลประโยชน์ส่วนตัว เงินกลายเป็นปัจจัยหลักในการดำรงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทิเบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เมื่อได้เกิดปัญหาการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างไม่เท่าเทียมกัน ก็จะมีเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ดังเห็นได้จากพี่น้องเกิงชีวชนหัวหน้าด่านตรวจเสียชีวิต และตัวละคร ลากา เจอร์ชียก็มีส่วนร่วมในการปกปิดอาชญากรรมของเพื่อนบ้านเพื่อปกป้องตัวเองและคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พี่คนโตของครอบครัวเกิงชีวพูดว่า “เงินมาจากไหนนะ
เธอ ก็จากการตัดไม้อย่างผิดกฎหมายแล้วขายออกไปสิ...”

ลากา เจอร์ชียพูดว่า “นั่นก็ไม่ควรจนเขาตายสิ”

พี่คนรองของครอบครัวเกิงชีวตอบว่า “จะโทษก็โทษเขาที่ใจ
ร้ายเกินไป กินของเรา ใช้ของเรา ยังไม่พอใจอีก ถึงขนาดยึด
รถบรรทุกไม้ของเราไปทั้งคัน”

เขาเดินออกจากหมู่บ้านไปได้ไม่กี่ไกล ก็มีคนตามมาทัน พี่
น้องเกิงชีวนำเนื้อ แป้ง และบุหรี่ยามาให้กับเขา ลากา เจอร์ชียก็รับ
ไว้โดยไม่เกรงใจ พร้อมพูดเพียงว่า “ถ้ามีข่าวอะไร ผมจะแจ้งให้
พวกเธอทราบ” ขณะนั้นเอง เสียงฟาร์มดังก้องมาจากหุบเขา ทำให้เขาหันกลับไปมองแวบหนึ่ง ก่อนจะเดินจากไปโดยไม่หันหลัง
กลับมาอีก

(ฟาร์มเบา, 2561ค : 19-21)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ฟาร์ร้องถือเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น อันเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ เสียงฟาร์ร้องที่ก้องมาจากหุบเขาในฉากที่ตัวละคร ลาภา เจอร์ซี่ หันหลังจากหมู่บ้าน เป็นการตอกย้ำถึงความไม่สงบและความรุนแรงที่กำลังก่อตัวขึ้น ได้แก่ การตัดไม้ผิดกฎหมายและการกระทำที่แฝงไปด้วยความแค้นแค้นระหว่างสองกลุ่มชาติพันธุ์ ฟาร์ร้องจึงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงเสียงแห่งการทำลายทั้งธรรมชาติและความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การที่ตัวละคร ลาภา เจอร์ซี่ เลือกปกปิดความผิดเพื่อปกป้องผลประโยชน์ตนเอง แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบต ซึ่งเคยยึดถือความเมตตา การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และการเคารพชีวิตทุกชีวิต กลับถูกทำลายลงภายใต้กระแสเศรษฐกิจตลาดและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ฟาร์ร้องจึงเป็นสัญญาณที่สื่อความหมายถึงเสียงแห่งการเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และผลกระทบเชิงลบที่มาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ขาดสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาสัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมของ อาไล (A Lai) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 พบว่า สัญญาณทางนิเวศที่ปรากฏในวรรณกรรมของ อาไล (A Lai) ได้สื่อความหมายทางวัฒนธรรมในหลายมิติ ได้แก่ สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติความเชื่อ ซึ่งในนวนิยายเรื่อง ไฟไหม้บนสวรรค์ ได้กล่าวถึงไฟไหม้เป็นรูปสัญญาณที่สื่อความหมายสัญญาณในความเชื่อที่เกี่ยวกับเทพในธรรมชาติ ผีป่าผีดอย และเปิดทองเทพผู้พิทักษ์ ในนวนิยายเรื่อง ถั่งเช่าสามตัว ได้กล่าวถึงถั่งเช่าเป็นรูปสัญญาณที่สื่อความหมายสัญญาณในความเชื่อที่เกี่ยวกับผีป่าผีดอย ส่วนในนวนิยายเรื่อง เงามองต้นสนบนแม่น้ำหมิน ได้กล่าวถึงต้นสนแห่งแม่น้ำหมินเป็นรูปสัญญาณที่สื่อความหมายสัญญาณในความเชื่อที่เกี่ยวกับตำนานและศาสนาพุทธ สัญญาณทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติวิถีชีวิตที่เบตแบบดั้งเดิม ในนวนิยายเรื่อง ที่ดินรกร้าง ได้กล่าวถึงที่ดินรกร้างเป็นรูปสัญญาณที่สื่อความหมายสัญญาณในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวที่เบตจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นการค้าขายทรัพยากรธรรมชาติ และในนวนิยายเรื่อง ภูเขาว่างเปล่า ได้กล่าวถึงภูเขาว่างเปล่าเป็นรูปสัญญาณที่สื่อความหมายสัญญาณถึงการพัฒนาก่อตั้งชุมชนและการย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพที่ตัว

เมือง ส่วนสัญญาทางนิเวศที่สื่อความหมายในมิติชาติพันธุ์ ในนวนิยายเรื่อง วงเห็ดสน ได้กล่าวถึงเห็ดสนเป็นรูปสัญญะที่สื่อความหมายสัญญาในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบตกับธรรมชาติและในนวนิยายเรื่อง *ฟ้าร้องเบา* ได้กล่าวถึงฟ้าร้องเป็นรูปสัญญะที่สื่อความหมายสัญญาในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

ในวรรณกรรมชุด *The Cordyceps Trilogy* (ไตรภาคเห็ดหลินจือ) และ *The Epic of Ji Village* (มหากาพย์หมู่บ้านจี) ของ อาไหล (A Lai) พบว่า ผู้เขียนได้ใช้สัญญาทางนิเวศในการสะท้อนความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เบต ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาวที่เบตแบบดั้งเดิม แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ธัญญา สังขพัฒน์ (2556, น. 44-45) ที่ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเชิงนิเวศเป็นแนวทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบบทบาทของธรรมชาติในวัฒนธรรม การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และการศึกษาวิถีการนำเสนอธรรมชาติในวรรณกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติในลักษณะที่สมดุล นอกจากนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจตลาดที่เริ่มเข้าสู่พื้นที่ที่เบตตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ยังส่งผลให้ชาวที่เบตต้องปรับตัวในหลายมิติ ทั้งในด้านความเชื่อ วิถีชีวิต และการพยายามรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนถึงความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบตกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น รวมถึงการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงในการสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เบต ผลกระทบเหล่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของ LIN WENXIANG (2016) ที่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในบริบทของความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการปะทะกันระหว่างวิทยาศาสตร์สมัยใหม่กับอารยธรรมโบราณ ซึ่งชาวที่เบตได้มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมยุคใหม่และพยายามสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมถึงการรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อให้ความสัมพันธ์เหล่านี้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า อาไหล (A Lai) ได้ใช้สัญญาทางนิเวศที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมใน 3 มิติ ได้แก่ มิติความเชื่อ มิติวิถีชีวิตที่เบตแบบดั้งเดิม และมิติชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นกลวิธี

สำคัญในการถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมภายใต้บริบทของ
ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็น
แนวทางในการศึกษาวรรณกรรมจีนร่วมสมัย โดยเน้นการตีความสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต
วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสัญลักษณ์ทางนิเวศใน
วรรณกรรมของ อาไหล (A Lai) และวรรณกรรมของนักเขียนภาคเหนือของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2542). การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: เอดิชั่น เพรสโปรดักส์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2555). สื่อเก่า-สื่อใหม่: สัญลักษณ์ อุดมการณ์. กรุงเทพมหานคร:
ภาพพิมพ์.

งามพิศ สัตย์สงวน. (2551). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ธรรมสภา.

รัฐบาลจีน. (2017). รายงานการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคสมัยที่ 19. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์รัฐบาล.

รัฐบาลจีน. (2015). นโยบายพัฒนาประเทศจีน. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์รัฐบาล.

ชัยญา สังขพันธานนท์. (2556). วรรณคดีสี่เขียวกระบวนทัศน์และวาทกรรมธรรมชาติใน
วรรณคดีไทย. ปทุมธานี: นาค.

อาไหล (A Lai). (2558). วงเห็ดสน (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุ๋ฮั่น: สำนักพิมพ์วรรณกรรมแยงซี.

อาไหล (A Lai). (2559ก). ถังเช่าสามตัว. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์วรรณกรรมประชาชน.

อาไหล (A Lai). (2559ข). เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์วรรณกรรมประชาชน.

อาไหล (A Lai). (2561ก). ไฟไหม้บนสวรรค์. หางโจว: สำนักพิมพ์วรรณกรรมเจ้อเจียง.

อาไหล (A Lai). (2561ข). ที่ดินรกร้าง. หางโจว: สำนักพิมพ์วรรณกรรมเจ้อเจียง.

อาไหล (A Lai). (2561ค). ฟาร์้องเบา. หางโจว: สำนักพิมพ์วรรณกรรมเจ้อเจียง.

อาไหล (A Lai). (2561ง). ภูเขาว่างเปล่า. หางโจว: สำนักพิมพ์วรรณกรรมเจ้อเจียง.

HAN WEI & LIAO YUTING. (2017). Symbols and Metaphors: Cultural Codes in
Shanzhen Trilogy by A lai. Literature Review Journal, (12), 95–106.

- KONG DEHUAN. (2021). การวิเคราะห์การเขียนเชิงนิเวศในผลงานของ อาไหล (A Lai). ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมจีนร่วมสมัย. มหาวิทยาลัยครูเหลียวหนิง.
- LIN WENXIANG. (2016). การวิจารณ์มนุษย์กับธรรมชาติโดยใช้แนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมจีนร่วมสมัย. มหาวิทยาลัยมหานิจ.
- YANG HUIYUAN. (2023). ภาพแทนคนชายขอบที่ปรากฏในนวนิยายของ อาไหล (A Lai). ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมจีนร่วมสมัย. มหาวิทยาลัยครูเซียงไฮ้.
- ZHOU XINGQING. (2014). นิเวศสำนึกในผลงานของ อาไหล (A Lai) และปัญหาสมัยใหม่ของ ประเทศจีน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมจีนร่วมสมัย. มหาวิทยาลัยครูเสฉวน.